

**Diagnoza implementacji
Kompetencji Kluczowych
w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych
oświaty i rynku pracy**

**Zespół Szkół
w Sokołowie Małopolskim**

Opracowała **Anna Kolano**

Sokołów Małopolski, 2009

Spis treści

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy Zespół Szkół w Sokołowie Małopolskim.....	1
I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	3
I.1 Położenie geograficzne	3
I.2 Krótki opis bazy dydaktycznej szkoły	3
I.3 Charakterystyka uczniów szkoły	4
I.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej.....	6
I.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych.....	6
II. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE.....	9
II.1 Efekty kształcenia	9
II.1.1 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości.....	9
II.1.2 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych	10
II.1.3 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie matematyki....	11
II.1.4 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych	12
II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów.....	14
II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe	24
III. RYNEK PRACY	31
III.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówki	31
III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy	40
III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.	41
IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH.....	43
IV.1 Prognozy demograficzne	43
IV.2 Współpraca szkoły z zakładami pracy.....	44
IV.3 Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy	46
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	49

I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

I.1 Położenie geograficzne

Gmina Sokołów Małopolski jest położona w województwie podkarpackim, na północy powiatu rzeszowskiego. Miasto Sokołów Małopolski leży na skrzyżowaniu 5 dróg krajowych i wojewódzkich, w widłach Wisły i Sanu, na płaskowyżu kolbuszowsko-sokołowskim, w odległości 25 km na północ od Rzeszowa. Teren gminy leży na obszarze dawnej Puszczy Sandomierskiej, a najbardziej wartościowe fragmenty tego kompleksu leśnego zostały objęte ochroną krajoznawczą tworząc Sokołowsko-Wilczowolski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Miasto i Gmina Sokołów Małopolski posiada łagodny klimat, z niewielką ilością opadów. Na dzień 30 grudnia 2005 r. miasto liczyło 4 041 mieszkańców, a sołectwa zamieszkiwało 12 667 osób, tak więc łączna ilość osób w gminie i mieście wynosiła 16 708. Średnia gęstość zaludnienia w terenie miejskim wynosiła 258,6 osoby na km², zaś w terenach wiejskich 106,5 osoby na km².

I.2 Krótki opis bazy dydaktycznej szkoły

Szkoła składa się z dwóch połączonych kompleksów budowlanych. Jego pierwsza część powstała jeszcze przed II wojną światową. Druga została zbudowana w ostatnich 5 latach. Szkoła posiada nowoczesną salę gimnastyczną, 5 klasopracowni do przedmiotów zawodowych, 3 pracownie komputerowe, 4 klasopracownie do przedmiotów ogólnokształcących i 10 sal lekcyjnych. W szkole znajduje się biblioteka połączona z centrum multimedialnym i boisko sportowe.

I.3 Charakterystyka uczniów szkoły

Obecnie do szkoły uczęszcza 545 uczniów, którzy chodzą do 20 oddziałów.

Tabela 1. Liczba uczniów i oddziałów w zależności od typu szkoły.

Typ szkoły	LO	T	LP	ZSZ
Liczba oddziałów	6	9	1	4
Liczba uczniów	185	232	24	104

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że do 1994 r. istniało tylko LO, to obecnie szkoły zawodowe dominują pod względem liczby oddziałów i uczniów.

Tabela 2. Liczba uczniów wg płci.

Typ szkoły	LO	T	LP	ZSZ	Razem
Liczba uczniów ogółem	185	232	24	104	545
Liczba dziewcząt	134	82	21	33	270

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Z powyższych danych wynika, że w ogólnej zbiorowości dziewczęta stanowią prawie 50%. Przy czym prawie ich połowa chodzi do LO. Taka struktura wynika między innymi także z tego, że dopiero później w technikach zostały wprowadzone zawody „bardziej kobiece”, a w ZSZ tylko 1 na 4 odpowiada ich zainteresowaniom.

Tabela 3. Liczba uczniów wg. miejsca zamieszkania.

Typ szkoły	LO	T	LP	ZSZ	Razem
Liczba uczniów ogółem	185	232	24	104	545
Zamieszkałych na wsi	109	169	21	100	399
Zamieszkałych w mieście do 5 tys. mieszkańców	76	63	3	4	146

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Jak powyższe dane wskazują młodzież zamieszkująca na wsi stanowi prawie 73,2% ogółu. Przy czym stanowi ona w ZSZ prawie 98,5 % uczniów, w Technikum 72,8 a w LO 58,9%. Świadczy to m. in. że w dalszym ciągu młodzież z terenów wiejskich ma mniejsze ambicje jeśli chodzi o zdobycie wyższego wykształcenia i zależy jej w większości na szybkim zdobyciu zawodu.

Tabela 4. Liczba uczniów klasach kończących się maturą wg. języków obcych- wiodących.

Typ szkoły	LO	T	LP	Razem
Liczba uczniów uczących się języka angielskiego	152	199	18	369
Liczba uczniów uczących się języka niemieckiego	33	33	6	72

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Język obcy wiodący nauczany w szkole jest w głównej mierze uzależniony od tego jakiego języka młodzież uczyła się w gimnazjum. Jak z powyższych danych wynika w zdecydowanej większości młodzież kontynuuje naukę języka angielskiego.

Tabela 5. Liczba uczniów w Technikum w podziale na zawody.

Zawód	Liczba uczniów
elektronik	78
handlowiec	38
kucharz	55
informatyk	46
ekonomista	15

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

W ostatnim roku po raz pierwszy w szkole utworzono 3 oddziały Technikum, wprowadzone nowe zawody, dlatego też liczba uczniów w niektórych zawodach jest mała w innych większa. W szkole istnieją też oddziały łączone, gdzie w jedne klasie uczy się 2 zawodów.

Tabela 6. Liczba uczniów w ZSZ w podziale na zawody.

Zawód	Liczba uczniów
Rzeźnik- wędliniarz	35
Kucharz małej gastronomii	42
Stolarz	19
Operator	8

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Szkoła kształci pracowników młodocianych. Liczba uczniów w poszczególnych zawodach jest często uzależniona nie tylko od liczby młodzieży chętnej do kształcenia się w danym kierunku, ale i od pracodawców, którzy chcą przyjąć określoną liczbę uczniów na praktyki zawodowe.

I.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej.

Szkoła posiada w pełni wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną. 40 nauczycieli jest zatrudnionych na pełnym etacie, a 19 w niepełnym wymiarze. Ten drugi przypadek dotyczy głównie nauczycieli przedmiotów zawodowych. W szkole uczy 2 nauczycieli z tytułem dr, a pozostali posiadają tytuły mgr. 8 nauczycieli oprócz tego posiada ukończone studia podyplomowe z tego samego lub drugiego kierunku. Kadrę pracującą na całym etacie stanowi 4 nauczycieli stażystów, 17 kontraktowych, 5 mianowanych i 14 dyplomowanych.

I.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych.

- znaczne dysproporcje w trakcie procesu kształcenia uczniów pochodzących z obszarów wiejskich,
- mniejszy dostęp młodzieży do poszerzania wiedzy i umiejętności w zakresie kluczowych kompetencji,
- czasami przypadkowy i nieodpowiedzialny wybór typu szkoły dokonywany przez uczniów, nie zawsze wynikający z ich zainteresowań.
- niska świadomość konieczności zadania egzaminu zawodowego,
- niska motywacja i brak aktywności młodzieży z obszarów wiejskich do udziału w zajęciach rozwijających kompetencje kluczowe z zakresu przedsiębiorczości, technologii informacyjnej, języków obcych oraz nauk matematycznych, które zwiększają szanse młodzieży na rynku,
- zmniejszone poczucie wartości wśród młodzieży,
- brak wykorzystania zdobytej wiedzy w kształtowaniu swojej ścieżki kariery zawodowej,
- niska świadomości rynku pracy i zawodów deficytowych,
- brak poczucia odpowiedzialności uczniów za powierzone im zadania,
- brak umiejętności efektywnego gospodarowania czasem (zarządzania czasem),
- zauważalne u niektórych uczniów duże braki wiedzy i umiejętności związanych z podstawową obsługą komputera,

- zróżnicowany poziom kompetencji językowych nabytych przez uczniów w gimnazjum, co nakłada na nauczyciela obowiązek zdiagnozowania umiejętności językowych ucznia oraz uwzględnienie jego specyficznych potrzeb przy planowaniu organizacji zajęć tak, aby osiągnąć główny cel jakim jest kształtowanie umiejętności praktycznego posługiwania się językiem obcym w zakresie czterech sprawności językowych: rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie ze zrozumieniem oraz pisanie,
- brak dostępu do szeregu nowoczesnych specjalistycznych programów komputerowych z powodu ich wysokich cen,
- brak kompetencji interkulturowej wśród młodzieży, czyli postawy ciekawości i otwarcia wobec innych kultur,
- słabe opanowanie elementarnych umiejętności matematycznych (działania na liczbach, ułamkach, wyrażeniach algebraicznych, wzorach, pamięciowe uczenie się definicji, twierdzeń i wzorów),
- brak systematyczności w uczeniu się matematyki (uczenie się na sprawdzian, egzamin)
- niedostrzeganie związku matematyki z innymi przedmiotami (zwłaszcza zawodowymi)
- brak praktyk zagranicznych dla młodzieży na kierunkach zawodowych,
- brak dodatkowych (innovacyjnych) materiałów służących rozwijaniu kompetencji kluczowych,
- brak możliwości organizacji wycieczek edukacyjnych do przedsiębiorstw, instytucji co wynika z braku środków finansowych przez młodzież,
- brak możliwości skorzystania w szkole z pomocy doradcy zawodowego.

II. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

II.1 Efekty kształcenia

II.1.1 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości

- umiejętność przełożenia wiedzy teoretycznej w czyny (wykorzystanie zagadnień teoretycznych w praktyce), poprzez trafne dokonanie samooceny, umiejętność autoprezentacji i negocjacji,
- zakładanie własnej działalności gospodarczej, które jest wsparciem dla lokalnego biznesu,
- poszukiwanie i stosowanie nowych rozwiązań we własnym przedsiębiorstwie (od założenia do zarządzania nim),
- wcielenie pomysłów w czyny (rozwój kreatywności),
- zdolność identyfikowania dostępnych możliwości działalności osobistej, zawodowej lub gospodarczej, w tym szerszych zagadnień stanowiących kontekst pracy i dalszego rozwoju,
- rozumienie zasad działania gospodarki, a także szans i wyzwań stojących przed pracownikami,
- kształcenie postaw rzetelnej pracy i przedsiębiorczości,
- kształcenie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy i świadomości jej wyboru,
- poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, europejskiej i światowej,
- uzyskanie wiedzy, umiejętności warunkujących aktywne uczestnictwo w życiu gospodarczym z uwzględnieniem zasad etycznych,
- tworzenie sprzyjającej atmosfery dla współpracy szkoły z przedstawicielami życia gospodarczego,
- umożliwienie poznania specyfiki lokalnego rynku pracy i wyboru kierunku dalszego kształcenia,
- rozwój wśród młodzieży pracy zespołowej,

- uświadomienie zasady racjonalnego gospodarowania oraz motywów aktywności zawodowej i gospodarczej,
- umiejętność analizowania różnych form pozyskania kapitału i jego inwestowania,
- zapoznanie się i funkcjonowaniem banków i innych instytucji finansowych,
- poznanie metod aktywnego poszukiwania pracy, instytucji wspomagających poszukiwanie pracy,
- obliczanie prostych przykładów dotyczących wyniku finansowego i badania opłacalności przedsiębiorstwa,
- przygotowanie podstawowych dokumentów niezbędnych w ubieganiu się o pracę oraz prowadzenie rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcą w warunkach symulowanych,
- znajomość podstawowych przepisów prawa dotyczących zatrudnienia oraz praw i obowiązków pracowników i pracodawców,
- odróżnianie zachowań etycznych i nieetycznych w roli pracodawcy i pracownika,
- identyfikowanie podstawowych wskaźników makroekonomicznych (PKB, PNB, inflacja, bezrobocie),
- rozumienie wpływu polityki fiskalnej, pieniężnej na życie gospodarcze kraju,
- wskazanie korzyści i zagrożeń wynikających ze współpracy międzynarodowej oraz globalizacji gospodarki.

II.1.2 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych

- samodzielne i bezpieczne posługiwanie się systemem komputerowym oraz jego oprogramowaniem,
- posługiwanie się komputerem we wspomaganiu i wzbogacaniu własnego kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz tworzenie warsztatu pracy intelektualnej,
- korzystanie z dostępnych za pomocą komputera źródeł informacji,
- przygotowywanie referatów i publicznych prezentacji z wykorzystaniem źródeł informacji dostępnych za pomocą komputera i nowoczesnych technik multimedialnych,
- komunikowanie się za pomocą komputera i uczestniczenie w życiu różnych społeczności za pośrednictwem rozległej sieci komputerowej,

- wyszukiwanie informacji w bazie danych,
- posługiwanie się technologią informacyjną do modelowania symulowania zjawisk i procesów,
- realizowanie złożonych projektów w zespole,
- samodzielnie oceniać korzyści płynące z użycia komputera do rozwiązywania problemów,
- dbanie o bezpieczeństwo danych w komputerze,
- przedstawianie wpływu technologii informacyjnej na życie jednostki i społeczeństwa,
- samodzielne pogłębianie wiedzy wykorzystując technologię informacyjną,
- wykonywanie w arkuszu kalkulacyjnym obliczeń, symulacji, analiz,
- prezentowanie danych za pomocą wykresów, dobranie odpowiedniego rodzaju wykresu w zależności od typu danych,
- budowanie i publikowanie stron internetowych,
- przekonanie o potrzebie uczestnictwa w rozwoju własnego regionu i Polski oraz podejmowania działań na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- rozumienie zależności człowieka od środowiska i wpływu na nie,
- zrozumienie złożoności świata, współzależności jego poszczególnych elementów i gotowości do udziału w jego przekształcaniu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- kształcenie umiejętności krytycznego korzystania ze źródeł informacji poprzez analizę treści dotyczących nauki, zawartych w prasie, radiu i telewizji,
- przygotowanie uczniów do samodzielnego zdobywania wiedzy i umiejętności,
- funkcjonowanie i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka.

II.1.3 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie

matematyki

- wzrost umiejętności wykonywania podstawowych działań algebraicznych (potęgi, procenty, wyrażenia algebraiczne, wzory, przekształcenia),

- przeprowadzanie logicznego rozumowania prowadzącego do rozwiązania problemu czy zadania,
- zrozumienie zależności łączących matematykę z innymi przedmiotami (w szczególności zawodowymi),
- wykorzystanie metod matematycznych w praktyce i życiu codziennym,

II.1.4 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych

- nabycie przez uczniów umiejętności praktycznego posługiwania się językiem w zakresie sprawności rozumienia ze słuchu (ogólne rozumienie autentycznych przekazów słownych odbieranych przez media takich jak np. audycje radiowe, telewizyjne, filmy, rozumienie ogólnego sensu oraz głównych punktów dialogu i wypowiedzi rodzimych użytkowników języka, rozumienie intencji mówiącego, określenie stylu języka użytego przez mówiącego, określenie rodzaju i funkcji tekstu, wyszukiwanie szczegółowych informacji w tekstach),
- nabycie przez uczniów umiejętności praktycznego posługiwania się językiem w zakresie sprawności rozumienia tekstu czytanego (ogólne rozumienie autentycznych tekstów takich jak prasa, opracowania popularnonaukowe, fragmenty tekstów literackich, listy, emalie, rozumienie ogólnego sensu tekstu, który zawiera fragmenty niezrozumiałe, rozumienie ogólnego sensu tekstu przy czytaniu pobieżnym, rozumienie intencji autora, określenie stylu
- języka użytego przez autora, oddzielenie faktów od opinii, określenie rodzaju i funkcji tekstu, wyszukiwanie żądanej informacji lub szczegółu w częściowo niezrozumiałym tekście, czytanie samodzielne z użyciem słownika),
- nabycie przez uczniów umiejętności praktycznego posługiwania się językiem w zakresie sprawności mówienia (zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi, inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie rozmowy, właściwa reakcja językowa na wypowiedź rozmówcy, wyrażanie i uzasadnianie własnych opinii oraz przedstawianie i komentowanie opinii innych, uzyskiwanie i udzielanie informacji i wskazówek, wyrażanie uczuć i potrzeb, interpretowanie różnych materiałów takich jak np. ilustracje, tytuły, tabele, wykresy, formułowanie dłuższych, spójnych wypowiedzi na

określone tematy, posługiwanie się prostymi środkami stylistycznym dla wyrażania ironii, hipotezy, wątpliwości itp., stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych z zachowaniem zasad wymowy i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi dla rodzimego użytkownika języka),

- nabycie przez uczniów umiejętności praktycznego posługiwania się językiem w zakresie sprawności pisania (pisanie typowych sformalizowanych tekstów takich jak np. życiorys, podanie o pracę czy stypendium, wypełnianie formularzy, ankiet, napisanie listu, kartki, ogłoszenia, zaproszenia, notatki, opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zdarzeń, zjawisk i procesów, stosowanie odpowiednich dla języka pisanego środków leksykalnych i morfosyntaktycznych w zakresie określonego typu wypowiedzi pisemnych, używanie rejestru języka odpowiednio do kontekstu, założonego celu i odbiorcy, prawidłowe stosowanie zasad ortografii i zasad interpunkcji),
- rozwijanie wiedzy o różnorodności kultur i języków europejskich, kształtowanie postaw otwartości, tolerancji, poszanowania prawa do odmienności, umiejętności dostrzegania podobieństw i różnic między kulturą rodzimą i obcą poprzez poznanie tradycji i zwyczajów życia codziennego mieszkańców innych krajów, co pociąga za sobą umiejętność właściwego nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z cudzoziemcami, pogłębienie świadomości przynależności do wielkiej rodziny europejskiej i przygotowanie do aktywnego obywatelstwa europejskiego,
- nabycie umiejętności poszukiwania, klasyfikowania, selekcjonowania i prezentacji faktów i informacji, korzystania ze słownika dwu- i jednojęzycznego oraz innych materiałów źródłowych (np. encyklopedie, leksykony) w języku angielskim, samodzielności a nawet autonomii w uczeniu się języka i rozwiązywaniu problemów.

II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów

Kompetencje zawodowe młodzieży zdobyte podczas procesu kształcenia odgrywają szczególną rolę na rynku pracy. Zaliczamy do nich wiedzę, umiejętności, system wartości i cechy osobowości, których celem jest sprostanie oczekiwaniom w związku z zajmowaniem określonego stanowiska pracy. Dlatego odpowiednie kształtowanie kompetencji zawodowych przełoży się na wzrost aktywności na rynku pracy.

Do podstawowych kompetencji zawodowych, które zdobywa młodzież zaliczamy:

- wykształcenie,
- doświadczenie zawodowe,
- umiejętności zawodowe,
- nawyki i sprawność zawodowa,
- osobowość zawodowa.

Coraz częściej obok kompetencji zawodowych znaczenia nabiera wartość kompetencji społecznych. Kompetencje społeczne odnoszą się do umiejętności budowania i utrzymywania relacji międzyludzkich w pracy. Do najbardziej pożądaných kompetencji zawodowych przez pracodawców należą:

- zdolności komunikacyjne,
- orientacja na osiągnięcia,
- praca zespołowa,
- przywództwo,
- elastyczność,
- stymulowanie rozwoju innych.

Jednym z istotnych wyzwań, przed którym stoi szkoła jest zwrócenie uwagi na rozwój kompetencji kluczowych. Intensywna konkurencja na rynku pracy sprawia, że młodzieży jest coraz trudniej przetrwać na rywalizującym i globalizującym się rynku. Kluczowym problemem nie jest tylko ukończenie szkoły i zdanie egzaminu zawodowego, lecz znalezienie pracy przez młodzież. Kształtowanie kompetencji zawodowych przez szkołę jest bardzo ważne. Kompetencje zawodowe stanowią potencjał przejawiający się

w zachowaniach młodzieży, przyczyniając się do zaspokojenia wymagań otoczenia szczególnie w nowych sytuacjach zawodowych.

W Zespole Szkół zostało przeprowadzone badanie ankietowe, którego celem priorytetowym była diagnoza preferencji młodzieży odnośnie rynku pracy, kompetencji kluczowych i zawodowych.

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego w Zespole Szkół w Sokołowie Młp. starano się zdiagnozować preferencje zawodowe młodzieży kształcącej się na kierunkach zawodowych. Celem badania było określenie preferencji zawodowych młodzieży, aspiracji edukacyjno-zawodowych, planów, czynników mających wpływ na podejmowanie decyzji w tym zakresie oraz oczekiwań dotyczących przyszłej pracy, zainteresowań dalszą karierą zawodową.

W pozyskaniu informacji posłużono się ankietą bezpośrednią, którą objęto 50-osobową grupę młodzieży. Dobór próby miał charakter nielosowy i został przeprowadzony z wykorzystaniem metody doboru jednostek typowych. Kwestionariusz ankiety składał się z 21 pytań. Ankieta zawiera zagadnienia, które powinny być przedmiotem uwagi dyrekcji oraz nauczycieli uczących przedmiotów zawodowych. Kwestionariusz ankiety został podzielony na 4 części. Pierwsza część obejmowała pytania dotyczące planów na przyszłość po ukończeniu Szkoły. W drugiej części ankiety zawarto pytania skupiające się na predyspozycjach i preferencjach co do pracy w wyuczonym zawodzie. Trzecia część obejmowała pytania odnoszące się do kompetencji zawodowych i kluczowych. Czwarta część pozwoliła na identyfikację problemów, czynników wpływających na znalezienie pracy po ukończeniu wyuczonego zawodu.

Dzięki przeprowadzonej ankiecie szkoła będzie mogła wzmocnić swoje działania w kierunku młodzieży kształcącej się na kierunkach zawodowych.

W badaniu wzięło udział 50 respondentów (34% stanowiły kobiety, 66% mężczyźni), co stanowi 50% uczniów kończących kierunki zawodowe w roku szkolnym 2008/2009. Do badania wybrano młodzież z grupy 100 osób (Technikum Handlowe – 17 osób, Technikum Elektroniczne – 37 osób, Zasadnicza Szkoła Zawodowa – 46 osób zawod: kucharz, rzeźnik – wędliniarz, stolarz, operator obrabiarek skrawających).

Z badania wynikają następujące wnioski:

- 70% badanych zamierza po ukończeniu Szkoły podjąć prace i studia zaoczne, 20% uczniów planuje podjęcie od razu pracy, a 10% zamierza pójść na studia dzienne (od razu nie chce podjąć pracy).

- Do głównych powodów dla których młodzież nie zamierza kontynuować nauki, a od razu zacząć pracę wymienia (bardziej opłaca się jak najszybciej zdobyć pracę niż od razu pójść na wyższą uczelnię (50% badanych), wiedza zdobyta w szkole w zupełności mi wystarczy (26% badanych), ze względów finansowych, nie stać mnie na kontynuowanie nauki (18% badanych), wyjadę do pracy za granicę (6%)).
- Młodzież uważa, że po skończeniu szkoły będzie posiadała odpowiednią wiedzę i umiejętności, aby podjąć pracę (95% badanych), natomiast 5% badanych uważa, że po skończeniu szkoły nie będzie posiadała jeszcze odpowiedniej wiedzy i umiejętności.
- Uczniowie planują pracować w wyuczonym zawodzie (80% badanych), 14% jeszcze nie wie czy będzie pracowała w wyuczonym zawodzie, natomiast 6% nie chce pracować w wyuczonym zawodzie.
- Na pytanie jak badana grupa uczniów ocenia swoje szanse na rynku pracy większość, bo aż 90% nie ma poczucia zagrożenia bezrobociem. Wśród tej grupy optymistów 40% sądzi, że znajdzie pracę zgodną ze zdobytym wykształceniem, natomiast nieco więcej, bo 44% uważa, że praca nie musi pokrywać się z wyuczonym zawodem. 6% respondentów obawia się, że trudno będzie znaleźć jakąkolwiek pracę, natomiast nikt z badanych nie uważa, że nie znajdzie na pewno pracy. 70% młodzieży zamierza podjąć pracę w woj. podkarpackim, natomiast 30% badanych jest gotowa podjąć pracę w innym województwie (wielkopolskim, mazowiecki, śląskim, małopolskim).
- Uczniowie zapytani o to, czy przy planowaniu zawodowej przyszłości uwzględniają aktualne zapotrzebowanie na pracowników na rynku pracy, aż w 80% wskazali na odpowiedź twierdzącą, 20% respondentów nie bierze pod uwagę tej kwestii.
- Uczniowie zapytani o to, co jest dla nich najważniejsze w przyszłej pracy zawodowej w zdecydowanej większości wybierali wysokie zarobki (80% respondentów), duży odsetek wskazań dotyczył także interesującego zawodu (60% ankietowanych). Dla 26% badanych uczniów priorytetem jest możliwość awansu i rozwój, 42% młodych ludzi uważa, że ważna jest współpraca z ciekawymi ludźmi. 24% wskazało niezależność i samodzielność w przyszłej pracy. Zaledwie 2% badanych uznało jako istotny element możliwość zrobienia kariery naukowej. Pojedyncze odpowiedzi dotyczyły: równowagi w życiu zawodowym i osobistym, bezpieczeństwa w pracy, możliwości pomagania innym.

- 40% ankietowanych wskazało, że na przyszłość zawodową wpływają sami, 20% badanych uznało, że w planowaniu drogi rozwoju zawodowego pewien udział mają rodzice. Wpływ rodzeństwa w tej kwestii ankietowani ocenili w 10% wskazań. Nieco więcej uczniów (18%) uważa, że na ich decyzje dotyczące dalszej edukacji i pracy mają koleżanki i koledzy. 4% badanych bierze pod uwagę sugestie wychowawcy, a 6% pedagoga szkolnego. Wśród innych nie wymienionych w ankiecie odpowiedzi 9% respondentów podało sympatię.
- 40% badanej młodzieży ocenia swoją wiedzę z przedmiotów przygotowujących do zawodu na poziomie średnim, 35% ocenia na poziomie dobrym, natomiast 25% na poziomie bardzo dobrym.
- 38% osób zamierza podjąć pracę w zakładzie, firmie prywatnej polskiej, 18% wskazań dotyczy planów wyjazdu za granicę na stałe lub dłuższy czas. 14% badanych chce podjąć pracę w organizacjach budżetowych, 10% tych młodych osób pragnie pracować w zakładzie, firmie z kapitałem zagranicznym, 4% badanych zamierza podjąć pracę w organizacji społecznej lub politycznej, tyle samo uczniów będzie pracować w gospodarstwie rolnym. 16% ma ambicje założenia własnej działalności gospodarczej, z tego 4% założyć działalność chce dodatkowo obok zatrudnienia na umowę o pracę, a 12% zamierza rozpocząć działalność gospodarczą.
- 80% badanej młodzieży uważa, że brak wykształcenia przeszkodzi w poszukiwaniu pracy dlatego też widzi konieczność w zdaniu egzaminu zawodowego właściwego dla danego zawodu. Na drugim miejscu młodzież wybrała brak umiejętności zawodowych jako czynniki determinujący ich szansę na rynku pracy (25 osób). Na trzecim miejsce młodzież wskazała niewielkie doświadczenie w pracy zespołowej (30% badanych). Kolejnymi czynnikami były: niska komunikatywność, niska samodzielność w działaniu, brak umiejętności płynnego wypowiedzania się i prezentacji efektów oraz kryzys gospodarczy.
- Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi młodzieży na pytanie dotyczące tego, który z etapów poszukiwania pracy jest najważniejszy.

Tabela 7. Znaczenie etapów poszukiwania pracy dla młodzieży.

Który z etapów poszukiwania pracy jest dla Ciebie najważniejszy?	Odpowiedzi respondentów (w%)
Sporządzanie dokumentów aplikacyjnych	80
Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej	60
Przedsiębiorczość	60
Aktywne metody poszukiwania pracy	50

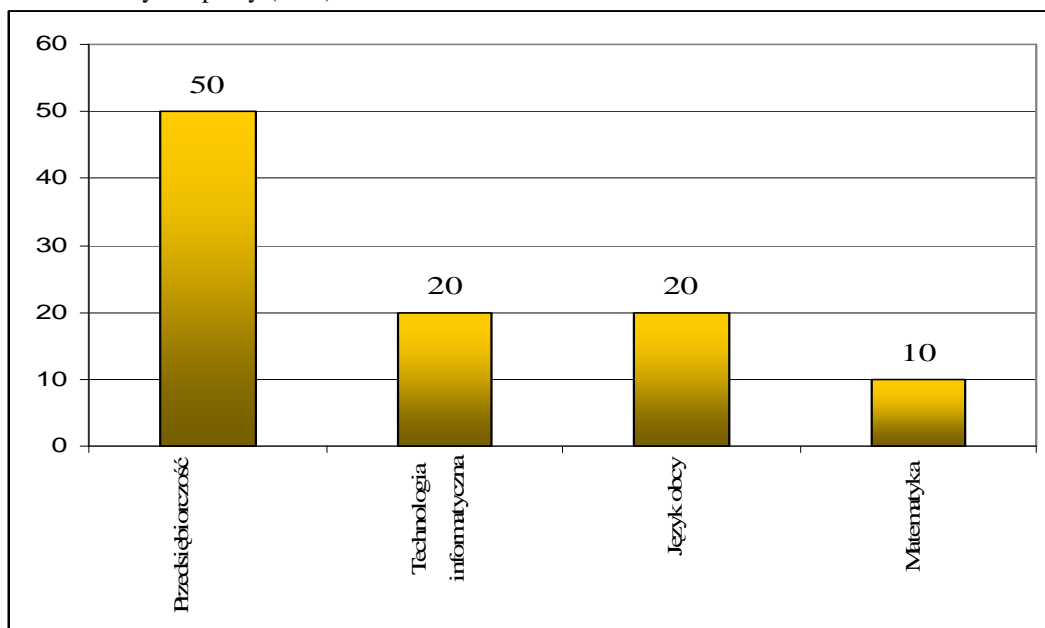
Techniki rekrutacji	30
Informacje dotyczące rynku pracy	20
Znajomość prawa pracy	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety.

Na pierwszym miejscu młodzież wymieniła sporządzanie dokumentów aplikacyjnych, następnie przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej oraz kolejno przedsiębiorczość, aktywne metody poszukiwania pracy, techniki rekrutacji, informacje dotyczące rynku pracy i znajomość prawa pracy.

Młodzież z czterech Kompetencji Kluczowych (technologia informatyczna, matematyka, język obcy, przedsiębiorczość) wybrała tę, która według nich będzie miała znaczący wpływ na funkcjonowanie w przyszłości na rynku pracy.

Wykres 1. Kompetencje Kluczowe, które według młodzieży w znacznym stopniu wpłyną na funkcjonowanie na rynku pracy (w %).

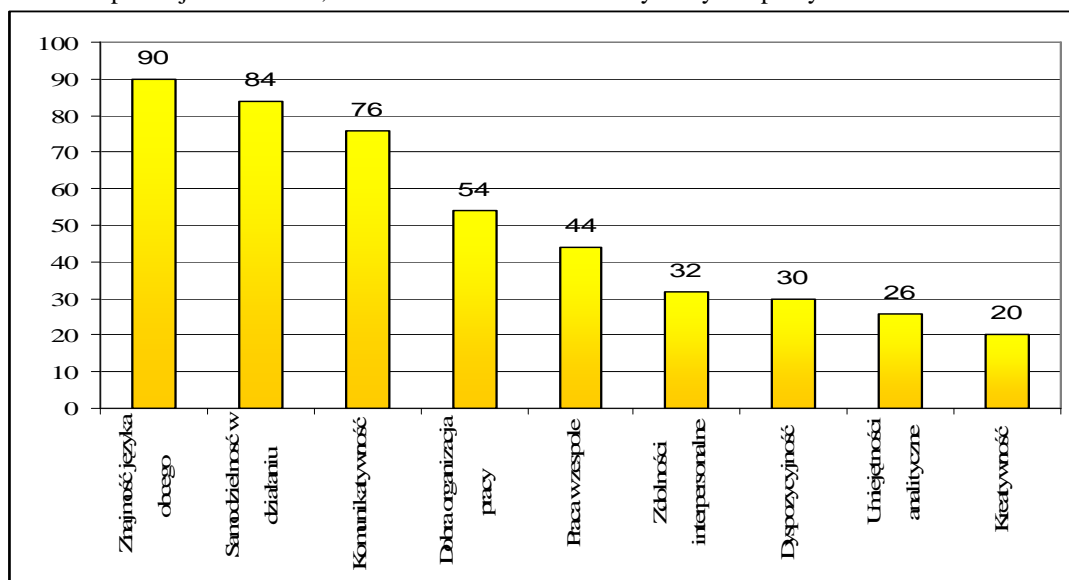
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety.

Przedsiębiorczość młodzieży szczególnie podczas poszukiwania pracy jest bardzo ważna. Jeśli chodzi o tę kompetencję najbardziej potrzebna wiedza z tego zakresu będzie dotyczyła: sporządzenia biznesplanu (40% badanych), ocena zapotrzebowania rynku (20% badanych), wiedza na temat zakładania własnej działalności gospodarczej (80% badanych). 90% młodzieży poddanej badaniu zgłasza zapotrzebowanie na możliwość uczęszczania w szkole na dodatkowe kursy, szkolenia które są właściwe dla danego zawodu.

64% badanej młodzieży uważa, że wycieczki na targi edukacyjne oraz pracy jakie szkoła organizuje są trafne jeśli chodzi o edukację w kierunku doradztwa zawodowego. Na drugim miejscu młodzież podała spotkania z doradcą zawodowym (50% badanych), następnie udostępnianie informacji na temat rynku pracy (20% badanych), organizowanie spotkań z pracodawcami i wycieczki edukacyjne do przedsiębiorstw, instytucji (20% badanych). Młodzież wymieniła również bezpłatny dostęp do Internetu, udostępnianie informacji na temat rynku pracy (10% badanych).

Młodzież uszeregowała kompetencje zawodowe od najważniejszych do najmniej ważnych. Poniższy wykres przedstawia uszeregowanie kompetencji zawodowych.

Wykres 2. Kompetencje zawodowe, a ich znaczenie dla młodzieży na rynku pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety.

Na podstawie powyższego wykresu można wnioskować, że dla młodzieży szczególne znaczenie ma znajomość języka obcego (90%), samodzielność w działaniu (84%), komunikatywność (76%), dobra organizacja pracy (50%), praca w zespole (44%), zdolności interpersonalne (32%), dyspozycyjność (30%), umiejętności analityczne (26%) oraz kreatywność (20%).

Młodzież poddana badaniom wskazała również na kompetencje zawodowe, które dadzą jej szansę na rynku pracy. 80% badanych wskazało na wykształcenie, 64% na doświadczenie zawodowe. 54% wymieniło umiejętności zawodowe oraz sprawność zawodową. 34% wskazało na osobowość zawodową.

Przeprowadzenie ankiety wśród młodzieży kształcącej się na kierunkach zawodowych dostarczyło wielu cennych wniosków. Z analizy ankiety wynika, że młodzież uczęszczająca do Technikum i Zasadniczej Szkoły Zawodowej po ukończeniu szkoły chce od razu podjąć pracę i pracować w wyuczonym zawodzie. Dlatego szkoła powinna szczególną uwagę poświęcić młodzieży w przygotowaniu do wkroczenia na rynek pracy poprzez rozwój kompetencji zawodowych. Dla młodzieży bardzo ważne jest zdanie egzaminu zawodowego, który zwiększa szansę na znalezienie pracy. Młodzież swoją wiedzę nie ocenia na wysokim poziomie. Konieczne jest zwrócenie uwagi to, aby jednak młodzież w szerszym zakresie poszerzała swoje wiedzę, kreatywność oraz osobowość zawodową.

Z ankiety wynika, że młodzież chętna byłaby do udziału w szkoleniach adekwatnych do danego zawodu dzięki, którym mogłaby poszerzać swoje kompetencje zawodowe (dodatkowe szkolenia, kursy). Należy również zwrócić szczególną uwagę na ćwiczenie poszczególnych etapów poszukiwania pracy. Szczególną rolę należy zwrócić na kreowanie postaw, wiedzy w zakresie przedsiębiorczości na co zwróciła uwagę młodzież, która poddana była badaniu.

Młodzież zwróciła uwagę, na działania szkoły w kierunku doradztwa zawodowego np. uczniowie z chęcią uczestniczyliby w zajęciach z doradcą zawodowym, ponieważ mogłoby to wpłynąć na pogłębienie jeszcze świadomości zawodowej. Do rozwoju kompetencji zawodowych w poszczególnych zawodach przyczyniłyby się praktyki zagraniczne i częstsze spotkania z przedsiębiorcami, przedstawicielami instytucji w szkole na zajęciach lekcyjnych, a nie tylko podczas praktyki zawodowej.

W kształceniu kompetencji zawodowych pomocne byłoby utworzenie w szkole Szkolnego Ośrodka Kariery, który pomagałby młodzieży w poszukiwaniu pracy. Korzyści z prowadzenie Szkolnego Ośrodka Kariery byłyby dwustronne dla pracodawcy byłaby to szansa na znalezienie potencjalnego pracownika, a dla młodzieży szansą na nalezienie pracy.

Współczesny świat wymusza od uczniów przygotowania do życia w nowych warunkach. Uczniowie powinni mieć świadomość rozwoju swoich kompetencji zawodowych w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych i planowaniu kariery zawodowej. Diagnoza kompetencji zawodowych, znajomości wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy jest dla ucznia kończącego szkołę zawodową bardzo ważne. W tym celu przeprowadzono analizę SWOT (analiza obejmowała próbę liczącą 50 uczniów ze szkół zawodowych Technikum, ZSZ) na podstawie której stworzono ogólną analizę SWOT –

charakterystykę ucznia w kontekście znajomości wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy, które przełożą się na rozwój kompetencji zawodowych.

SILNE STRONY	SZANSE
• Zdobyć wykształcenia w danym zawodzie (zdanie egzaminu zawodowego). • Uzyskanie matury, która jest szansą na kontynuację nauki zawodu na wyższych uczelniach. • Praktyka zawodowa (przełożenie wiedzy teoretycznej na praktykę). • Znajomość języka obcego (właściwego dla danego zawodu). • Zdobyć kompetencji zawodowych takich jak: samodzielność w działaniu, komunikatywność, zdolności interpersonalne, kreatywność.	• Możliwość założenia własnej działalności gospodarczej. • Zgłaszane zapotrzebowanie rynku pracy na osoby posiadające tytuł inżyniera. • Zapotrzebowanie zgłaszane przez rynek na pracowników z wykształceniem technicznym, zawodowym. • Analiza zawodów deficytowych na rynku pracy. • Możliwość udziału w spotkaniach z doradcą zawodowym. • Rozwój Doliny Lotniczej w woj. podkarpackim.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
• Brak większej ilości godzin na zajęcia praktyczne (krótki czas odbywania praktyk). • Brak doświadczenia w wyuczonym zawodzie. • Brak kontaktu podczas zajęć lekcyjnych z przedsiębiorcami i przedstawicielami instytucji. • Brak dodatkowych kursów zawodowych na, które młodzież mogłaby uczęszczać podczas nauki w szkole. • Słaba sprawność zawodowa. • Słabe umiejętności analityczne.	• Sytuacja w gospodarce (bezrobocie, kryzys). • Brak miejsc pracy w zawodzie wyuczonym. • Wysokie wymagania stawiane przez potencjalnych pracodawców • Uwarunkowania lokalnego rynku pracy wpływające na rozwój przedsiębiorczości. • Wysokie koszty kształcenia zawodowego. • Wysokie aspiracje edukacyjne młodzieży. • Pogarszanie się sytuacji na rynku pracy regionalnym i lokalnym

Zródło: Opracowanie własne na podstawie analizy SWOT indywidualnego ucznia.

Z powyższej analizy SWOT wynika, że młodzież posiada wiedzę i świadomość odnośnie rynku pracy. Jednak szkoła w jeszcze większym stopniu powinna zwrócić uwagę na większy wzrost świadomości młodzieży i pomóc jej poprzez ciągłe uświadamianie istotności i ważności dalszej kariery zawodowej w przyszłości. Znajomość tych uwarunkowań może wpłynąć na dalsze działania ukierunkowane na opracowywanie programów rozwoju usług poradnictwa zawodowego w szkole.

Analiza kompetencji zawodowych zdobytych przez młodzież została opracowana na podstawie badania ankietowego, które przeprowadzono na grupie 4 nauczycieli przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących (przedsiębiorczość, język obcy, matematyka, technologia informatyczna). Ankieta wskazała jakie umiejętności zawodowe uzyska młodzież podczas całego procesu kształcenia. Zaliczymy do nich:

- Nabyć umiejętności rozumienia ze słuchu wypowiedzi pojawiających się w kontekstach zawodowych, rozmowach np. z klientami (rozumienie ogólnego sensu

wypowiedzi przy niezrozumieniu jej fragmentów czy wyodrębnianie konkretnych informacji z usłyszanych rozmów).

- Nabycie umiejętności rozumienia tekstu czytanego pojawiającego się w kontekstach zawodowych, różnorodnych tekstach zawiadomieniach, notatkach, ogłoszeniach, listach, emailach, artykułach prasowych (wyodrębnianie myśli przewodniej całego tekstu jak również wyodrębnianie żądanej informacji).
- Nabycie umiejętności mówienia niezbędnej dla prowadzenia konwersacji pojawiających się w kontekstach zawodowych w rozmowach z klientem, pracodawcą czy przyszłym pracodawcą podczas rozmowy kwalifikacyjnej (stosowanie zróżnicowanych i adekwatnych środków językowych, struktur morfosyntaktycznych, jednostek leksykalnych, form i stylów wypowiedzi ustnych niezbędnych dla odpowiedniego wyrażania pozytywnych lub negatywnych opinii, zgłaszania wątpliwości, stawiania warunków, argumentowania, wyrażania życzeń, żądań itp.).
- Obsługa programów: edytorów tekstów, baz danych, arkuszy kalkulacyjnych.
- Umiejętność tworzenia stron internetowych.
- Umiejętność tworzenia grafiki komputerowej.
- Umiejętność wyszukiwania z dużej ilości informacji, tej potrzebnej, wartościowej.
- Opracowanie dokumentów o rozbudowanej strukturze: tabele, numerowanie stron, grafika, automatyczny spis treści.
- Tworzenie prezentacji multimedialnych.
- Gromadzenie informacji, przeszukiwanie zbiorów, sortowanie.
- Prowadzenie obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym.
- Symulacje, analizy, trendy.
- Generowanie wykresów, dobór rodzaju wykresu.
- Wykorzystanie komunikatorów internetowych.
- Wyszukiwanie informacji w Internecie.
- Wykonywanie obliczeń procentowych związanych z obliczaniem podatków, kosztów kredytu, realnej stopy procentowej, oprocentowaniem lokat, wyznaczaniem błędów pomiarowych, szacowaniem wielkości (ekonomia, handel, życie codzienne).
- Wykonywanie obliczeń księgowo-rachunkowych, wykorzystanie kalkulatora i komputera z odpowiednim oprogramowaniem.

- Przekształcanie wzorów (w fizyce, elektrotechnice, elektronice) do wyliczenia potrzebnych wielkości (technikum elektroniczne, informatyczne).
- Zastosowanie zapisu dwójkowego do programowania układów mikroprocesorowych (technikum elektroniczne, informatyczne).
- Praktyczne zastosowanie rekurencji i indukcji w programowaniu (technikum informatyczne).
- Wykorzystanie wzorów geometrycznych do obliczania pól powierzchni i objętości, umiejętność zaokrąglania i szacowania liczb (budownictwo, życie codzienne).
- Efektywne komunikowanie się i autoprezentacja.
- Współuczestniczenie w pracy zespołu, prowadzenie negocjacji.
- Uczestniczenie w grupowym procesie podejmowania decyzji.
- Świadomość zasad etycznego zachowania w gospodarce.
- Efektywne inwestowanie własnych pieniędzy.
- Poznanie roli państwa w gospodarce rynkowej.
- Uświadomienie przyczyn i skutków globalizacji.
- Rozumienie roli przedsiębiorstw, ubezpieczeń społecznych, funduszy inwestycyjnych i emerytalnych, innych instytucji finansowych w gospodarce rynkowej.
- Kształtowanie własnej kariery zawodowej.
- Zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej na własny rachunek.
- Analizowanie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.

Przed absolwentami szkół zawodowych (potencjalnymi pracownikami) stoi bardzo trudne zdanie. Obok określenia zainteresowań stricte zawodowych konieczne jest ustalenie profilu zainteresowań związanego z osobowością i temperamentem oraz aktywnością życiową (planowaniem, dokonywaniem zmian, radzeniem sobie z problemami). Satysfakcja, którą uczeń osiąga na polu zawodowym jest uwarunkowana m. in. stopniem w jakim może zrealizować swoje (zdolności, zainteresowania, wartości). Ogromną rolę w procesie kształtowania świadomości zawodowej powinien odgrywać nauczyciel, który jest mentorem oraz przewodnikiem prowadzącym uczniów do osiągnięcia pełni wiedzy w zakresie własnych kompetencji, zbioru cech osobowości i planowania kariery.

II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Kompetencje zawodowe młodzieży wynikają z kompetencji kluczowych i odwrotnie, dlatego też zarówno uczniowie, nauczyciele, przedsiębiorcy, instytucje powinni zwrócić szczególną rolę na podniesienie rangi kompetencji kluczowych.

Młodzież uzyska w ten sposób możliwość uzupełnienia wiedzy zdobywanej w trakcie nauki w szkole oraz okazję do poszerzenia umiejętności kluczowych w ramach specjalności zawodowych. Przyczyni się do świadomego i rozsądnego kierowania własnymi wyborami, które staną się warunkiem budowania dobrych relacji z otoczeniem co znajdzie wyraz w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym swojego środowiska. Zapewni rozwój postaw przedsiębiorczych i innowacyjności wśród młodzieży, które staną się inspiracją dla młodzieży w działaniach na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego.

W szkole przeprowadzono analizę kompetencji kluczowych, które w późniejszym czasie przełożą się na rozwój kompetencji zawodowych. W tym celu przeprowadzono badanie ankietowe wśród 4 nauczycieli przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących odnośnie kształtowania kompetencji kluczowych na przedmiotach: przedsiębiorczość, język obcy, matematyka, technologia informatyczna. Z analizy ankiety wynikają następujące kompetencje kluczowe kształtowane wśród młodzieży, które przekształcają się na kompetencje zawodowe:

- Tworzenie rozbudowanych dokumentów np. oferty zakładu, sprawozdań.
- Przedstawienie oferty firmy za pomocą prezentacji.
- Przygotowanie rachunków, list, sprawozdań i analiz w arkuszu z wykorzystaniem funkcji podstawowych i zaawansowanych.
- Przygotowanie analiz i trendów w oparciu o bieżące dane.
- Kontakt z odbiorcami i kooperantami za pomocą komunikatorów, poczty elektronicznej, strony WWW.
- Szukanie rozwiązań problemów na forach dyskusyjnych.
- Prezentacja w Internecie własnej firmy za pomocą strony WWW.
- Przygotowanie podania do pracy, listu motywacyjnego, CV.
- Odpowiednie i skuteczne zabezpieczenie sprzętu komputerowego przed różnego rodzaju złośliwym oprogramowaniem.
- Umiejętność drukowania na drukarce potrzebnych dokumentów.

- Obsługiwanie się relacyjną bazę danych w przedsiębiorstwie,
- Wykorzystywanie grafiki komputerowej dla potrzeb reklamowych firmy,
- Zareklamowanie się w Internecie, na różnego rodzaju blogach, serwisach internetowych.
- Nabycie umiejętności pisania tekstów w języku obcym funkcjonujących w kontekstach zawodowych niezbędnej dla nawiązywania korespondencji w języku obcym (tworzenie z wykorzystaniem odpowiednich środków językowych zróżnicowanych pod względem formy komunikatów pisemnych takich jak: notatki, zaproszenia, oferty, e-maile, listy).
- Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej w języku obcym.
- Nabycie umiejętności mówienia niezbędnej dla prowadzenia konwersacji pojawiających się w kontekstach zawodowych.
- Nabycie umiejętności samodzielnego posługiwania się anglojęzycznymi źródłami informacji, m.in. Internetu, w celu doskonalenia i aktualizowania wiedzy zawodowej.
- Umiejętność wykorzystania funkcji wykładowczej i obliczeń procentowych do obliczeń wartości kredytu, wielkości raty stałej i zmiennej, wartości weksła, wartości lokaty składanej przy zastosowaniu stałej i zmiennej stopy procentowej.
- Umiejętność wykorzystania danych statystycznych w podstawowym zakresie – średnia, średnie ważone, mediana, odchylenie standardowe, typowy przedział zmienności, rozkład normalny.
- Umiejętność wykorzystania własności wyrażeń algebraicznych do obliczania pożądanych wielkości szacowania tych wielkości (obliczenia przybliżone).
- Rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości i przynależności do społeczności europejskiej, co zaowocuje w podjęciu lepszej pracy w kraju lub za granicą.
- Uświadomienie motywów aktywności zawodowej i gospodarczej człowieka.
- Uświadomienie znaczenia komunikacji interpersonalnej i jej wpływ na pacę zespołu.
- Identyfikacja problemów i poszukiwanie sposobów ich rozwiązania.
- Świadomość zasad racjonalnego gospodarowania.
- Rozumienie mechanizmów funkcjonowania gospodarki.
- Korzystanie z zagwarantowanych przepisami prawa uprawnień przysługujących konsumentom na rynku.
- Rozumienie roli przedsiębiorstwa w zaspokajaniu potrzeb.

- Zainteresowanie koniecznością ciągłego doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
- Uświadomienie potrzeb aktywnego poszukiwania pracy.
- Poznanie praw i obowiązków pracownika i pracodawcy.
- Analizowanie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.
- Rozpoznanie lokalnego rynku pracy w celu prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek.
- Identyfikowanie szans i zagrożeń związanych z podejmowaniem działalności gospodarczej na własny rachunek.
- Ukształtowanie umiejętności niezbędnych przy podejmowaniu i prowadzeniu działalności.

SILNE STRONY	SZANSE
• Zwracanie uwagi na odpowiednie zachowanie w różnych miejscach i sytuacja zawodowych. • Wymiana doświadczeń, materiałów nauczycieli języków obcych zawodowych z nauczycielami przedmiotów zawodowych w kwestii zagadnień dotyczących egzaminu zawodowego. • Stała współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych. • Rozwijanie dociekliwości poznawczej w samodzielnym rozwiązywaniu problemów. • Wprowadzanie innowacyjnych metod nauczania. • Udział nauczycieli w lekcjach koleżeńskich. • Dobieranie treści zadań, projektów do zawodu ucznia. • Korzystanie z programów komputerowych do nauki przedmiotów zawodowych. • Organizowanie konkursów dla młodzieży o kierunkach zawodowych. • Kształcenie umiejętności poprawnego wysławiania się, tworzenie własnego tekstu pisanego, wyrażenie własnych sądów, argumentowanie, dyskusja. • Kształtowanie postaw przedsiębiorczych. • Wspomaganie uczniów w wyborze kierunku dalszego kształcenia.	• Absolwent szkoły zawodowej będzie dobrze przygotowany do wejścia na rynek pracy. • Łatwiejsze znalezienie pracy dzięki znajomości języków obcych. • Przewaga wśród kandydatów starających się o pracę dzięki lepszemu obyciu i znajomości <i>savoir-vivre</i>'u. • Wykształcenie umiejętności przydatnych i niezbędnych w wykonywanej w przyszłości pracy. • Zwiększenie liczby absolwentów kontynuujących kształcenie i podnoszących swoje kwalifikacje. • Większe szanse powodzenia na egzaminie zawodowym. • Lepsze poruszanie się na rynku pracy. • Mobilność młodzieży na rynku pracy. • Postawa aktywna podczas szukania pracy. • Wykorzystanie wiadomości teoretycznych w praktyce. • Znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie. • Posiadanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy i autoprezentacji. • Stosowanie podstawowych zasad pracy w zespole i prowadzenia negocjacji. • Radzenie sobie w życiu codziennym poprzez umiejętność planowania budżetu. • Łatwiejsze przezwyciężanie trudności. • Zdanie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

• Przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym. • Umiejętność przewidywania opłacalności przedsięwzięcia. • Współpraca z pracodawcami w zakresie tworzenia programów kształcenia, organizacji praktyk dla uczniów.	• Umiejętność znalezienia się na rynku pracy. • Zdobyte umiejętności pozwalają na kontynuowanie nauki na wyższych uczelniach technicznych.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
• Konieczność wprowadzenia w szkole dodatkowych kursów zawodowych. • Słaba motywacja uczniów szkół zawodowych do nauki języków obcych. • Brak ujednoliconych materiałów do nauki języka obcego zawodowego może wpłynąć na wynik egzaminu w różnych częściach Polski • Niska świadomość uczniów, że ich los zależy w dużej mierze od ich postawy. • Znużeniem uczniów wynikające z omawiania tematów na kliku przedmiotach. • Brak zagranicznych praktyk zawodowych.	• Zbyt mała oferta książek na rynku zawierających słownictwo odnoszące się do danego zawodu (do nauki języka obcego zawodowego). • Słabe zaangażowanie uczniów na zajęciach. • Rozbicie połączenia między przedmiotami ogólnokształcącymi i zawodowymi. • Dywersyfikacja uczniów według ich wiedzy (na bardzo dobrych i słabych). • Brak motywacji do dalszego kształcenia. • Wysokie koszty kształcenia zawodowego. • Brak możliwości wprowadzenie nowych kierunków zawodowych • Likwidacja przedsiębiorstw na regionalnym, lokalnym rynku co ogranicza możliwości odbycia praktyki i pojęcie pracy.

W analizie zagadnienia kompetencji kluczowych a kompetencji zawodowych wykorzystano wyniki analizy SWOT dotyczącej wykorzystania wiedzy merytorycznej i pedagogicznej w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów szkół zawodowych. Analizę SWOT przeprowadzono na próbie 30 nauczycieli przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących z grupy 60 nauczycieli. Na podstawie analizy SWOT indywidualnej nauczycieli stworzono globalną analizę SWOT. Wyniki przedstawiają się następująco:

Na tej samej grupie nauczycieli (próba 30 nauczycieli uczących przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących) przeprowadzono analizę SWOT dotyczącą umiejętności dostosowania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy.

SILNE STRONY	SZANSE
• Uwzględnienie zmian, odkryć, wynalazków, nowej technologii w programach nauczania. • Wprowadzenie fachowego słownictwa dla poszczególnych zawodów podczas nauki języka obcego.	• Wykorzystanie wiedzy przekazywanej na przedmiotach zawodowych na rynku pracy. • Wyrównanie zróżnicowanego poziomu umiejętności uczniów z różnych gimnazjów. • Zwiększenie aktywności uczniów w udziale

• Solidnie przygotowanie do zewnętrznych egzaminów zawodowych. • Promowanie umiejętności zawodowych swoich uczniów oraz zbieranie ofert pracy dla absolwentów. • Doskonalenie kompetencji kadry nauczającej, w tym tych, które pozwalają realizować ideę uczenia się przez całe życie. • Systematyczne aktualizowanie treści kształcenia i dostosowywanie ich do potrzeb społeczno-gospodarczych i oczekiwań indywidualnych.	w konkurach, olimpiadach. • Szerokie możliwości kształcenia (programy zewnętrzne, ścieżki dydaktyczne, specjalizacje w zawodzie, dodatkowe uprawnienia i certyfikaty). • Ułatwienie przejścia młodzieży ze szkoły na rynek pracy. • Lepsze przygotowanie uczniów do wejścia na regionalny, lokalny rynek pracy. • Możliwość znalezienia pracy za granicą w wyuczonym zawodzie. • Wykorzystanie słownictwa fachowego w branży zawodowej. • Możliwość udziału w konkursach tematycznych, co wpływa na poszerzenie wiedzy. • Budowanie więzi międzyludzkich. • Podejmowanie indywidualnych i grupowych decyzji. • Szansa w przyszłości na rozwój zawodowy.
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
• Ograniczona ilość treści związanej z tematyką doradztwa zawodowego. • Brak programów autorskich. • Wyposażenie pracowni zawodowych (specjalistycznych) wiąże się z dużymi wydatkami. • Brak kursów dokształcających nauczycieli przedmiotów zawodowych z zakresu nowych technologii. • Przeładowanie materiału. • Program nauczania matematyki nie uwzględnia działów, które są niezbędne do nauczania przedmiotów zawodowych np. liczby zespolone, logarytmy. • Brak właściwych podręczników. • Brak materiałów przygotowujących do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe np. przykładowych zadań z kluczami i rozwiązaniami.	• Brak odpowiednich materiałów do nauki języka obcego zawodowego. • Brak możliwości zdobycia w szkole dodatkowych uprawnień, certyfikatów. • Niepowodzenie na egzaminach (matura, egzamin zawodowy). • Oddziaływanie gospodarki na funkcjonowanie szkoły. • Brak szkół przykładowych, co praktycznie uniemożliwia kontakt uczniów z nowoczesnymi technologiami. • Przeładowanie materiału, co skutkuje zbyt powierzchowną wiedzą uczniów. • Zbyt wysokie progi punktowe i bardzo duży zakres materiału i w efekcie uczniowie nie wierzą we własne możliwości poddają się i nie zdają egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy SWOT indywidualnego nauczyciela.

Kompetencje zawodowe uczniów odgrywają ważną rolę na współczesnym rynku pracy w dobie nasilonej konkurencji między pracownikami. Są one urzeczywistnieniem kompetencji kluczowych, dlatego też umiejętność kształtowania kompetencji kluczowych odgrywa tak ogromną rolę. Szkoła powinna wykazywać mobilność i aktywność w programach i projektach z obszaru zawodowego rozwijających uczniów oraz

w projektach zewnętrznych przeznaczonych dla młodzieży. W dużej mierze szkoła powinna zwrócić uwagę na pozyskiwanie środków finansowych na realizację programów wspierających nowoczesne kształcenie zawodowe. Odpowiednio podjęte działania w ramach kompetencji kluczowych podniosą zdawalność egzaminu zawodowego i zwiększą szansę młodzieży na znalezienie pracy.

III. RYNEK PRACY

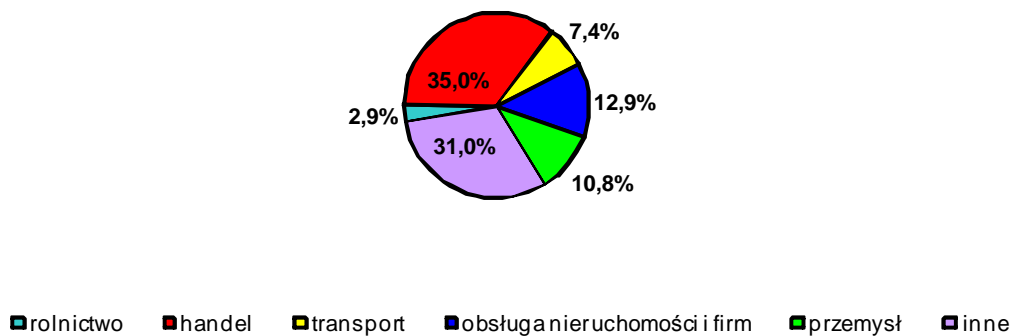
III.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówki

Województwo Podkarpackie jako region rolniczo-przemysłowy rozwija się coraz dynamiczniej i zyskuje na znaczeniu w skali całego kraju. Na obszarze województwa działa ogółem ponad 140 tysięcy podmiotów gospodarczych zarówno dużych przedsiębiorstw, jak i tych należących do sektora MŚP. Szybki rozwój przedsiębiorczości, a także wprowadzanie nowoczesnych technologii do produkcji i zarządzania niewątpliwie wpływa na rozwój gospodarczy regionu.

Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w województwie Podkarpackim podlega nieustającym przeobrażeniom. Rolnictwo, choć nadal istotne ze względu na duże obszary użytków rolnych w regionie, nieznacznie zmniejsza się na rzecz innych dziedzin gospodarki, takich jak usługi, handel czy przemysł. Województwo podkarpackie dysponuje znaczącym potencjałem produkcyjnym, który skupia się zarówno w państwowych, jak i prywatnych zakładach przemysłowych. Zakłady działające w przemyśle elektromaszynowym, chemicznym oraz rolno-spożywczym wytwarzają około 70% całkowitej produkcji regionu. Poza wyżej wymienionymi gałęziami przemysłu na uwagę zasługują tu takie dziedziny gospodarki, jak: przemysł lotniczy (prężnie rozwijająca się branża na Podkarpaciu), samochodowy, mineralny oraz meblarski (należy również dodać, że cały przemysł drzewny jest bardzo rozwinięty w województwie, głównie z uwagi na potężne zasoby pochodzące z rozległych obszarów leśnych regionu).

Z kolei wśród przedsiębiorstw prywatnych najbardziej popularne są usługi wspomagające rozwój przedsiębiorczości oraz transport.

Wykres 3. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w województwie podkarpackim w 2008 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał innowacyjny województwa jest także skoncentrowany na grupie przedsiębiorstw funkcjonujących z tak zwanych „sektorach wysokiej szansy” (głównie z branży elektromechanicznej i chemicznej). Innowacyjny charakter podkarpackich przedsiębiorstw wyraża się również przez wprowadzanie systemów zarządzania jakością zgodnych z ISO 9000, QS 9000, EN-ISO 14000, EMAS czy PN-N 18000, które prowadzą do uzyskania odpowiednich certyfikatów.

Przemysł lotniczy jest jedną z najważniejszych branż gospodarki na Podkarpaciu. Jego tradycje sięgają kilkudziesięciu lat, a z każdym rokiem robi się on coraz bardziej innowacyjny i konkurencyjny. Wykorzystując te atuty prezes WSK PZL-Rzeszów wystąpił w 2003 roku z propozycją stworzenia polskiej Doliny Lotniczej. Wraz z pięcioma innymi firmami z branży

lotniczej w regionie (WSK PZL-Krosno, PZL-Mielec, PZL Świdnik, FIAT AVIO POLSKA Bielsko-Biała oraz SNECMA POLSKA Sędziszów Małopolski) w projekcie biorą udział Politechnika Rzeszowska oraz inne jednostki naukowo-badawcze. W sumie blisko 20 przedsiębiorstw z regionu założyło Stowarzyszenie Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”. Dzięki inicjatywie „Dolina Lotnicza” przemysł lotniczy może stać się regionalną specjalnością i impulsem rozwoju gospodarki Podkarpacia, a dodatkowo pozwoli zwiększyć stopień innowacyjności w regionie, stworzyć nowe

miejsca pracy i stać się swoistym symbolem gospodarczym regionu, podobnie jak Bieszczady pod względem turystycznym.

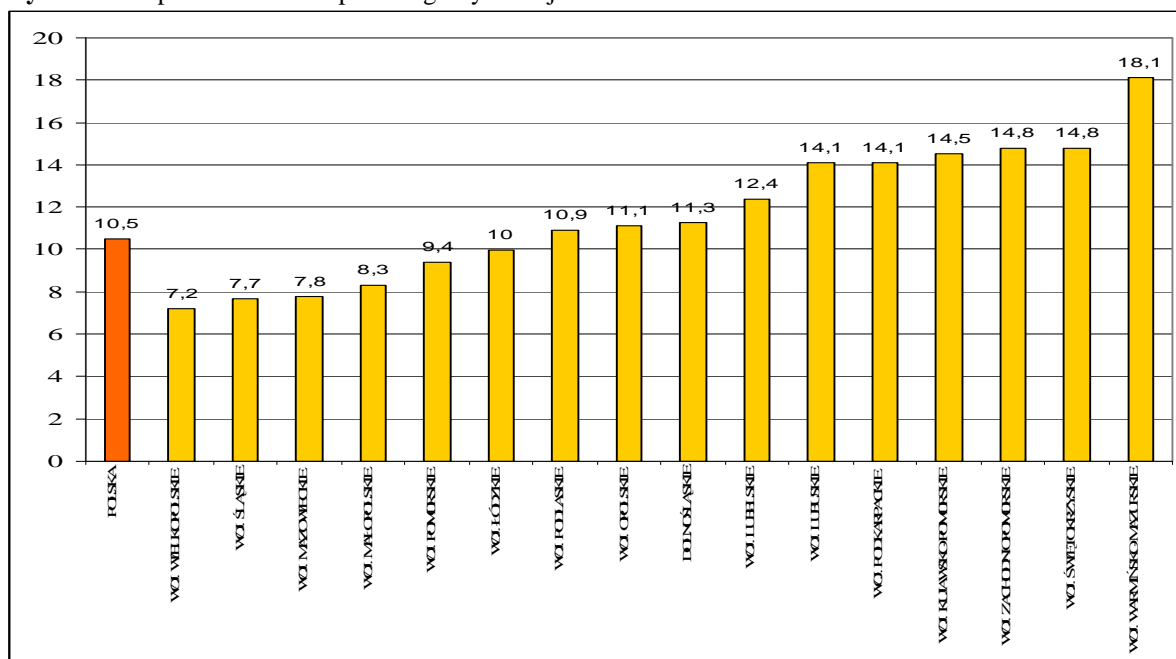
Województwo Podkarpackie ze względu na swoje położenie i swój rozmiar mieści się w grupie województw o słabo rozwiniętej gospodarce. Jednym z powodów jest fakt, iż należy ono do tzw. bloku wschodniego. Przemiany społeczno gospodarcze w historii w dosyć dużym stopniu wpłynęły na rozwój regiony, również ustrój panujący na tych obszarach miał duży wpływ na gospodarkę. Co za tym idzie miał wpływ na strukturę zatrudnienia w województwie.

Tabela 8. Liczba bezrobotnych w województwie podkarpackim na tle innych województw.

Liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia		
Stan w końcu stycznia 2009 r.		
WOJEWÓDZTWA	Bezrobotni zarejestrowani w tysiącach	Stopa bezrobocia w %
POLSKA	1634,4	10,5
WOJ. WIELKOPOLSKIE	104,8	7,2
WOJ. ŚLĄSKIE	138,1	7,7
WOJ. MAZOWIECKIE	192,9	7,8
WOJ. MAŁOPOLSKIE	108,8	8,3
WOJ. POMORSKIE	76,6	9,4
WOJ. ŁÓDZKIE	109,9	10,0
WOJ. PODLASKIE	51,9	10,9
WOJ. OPOLSKIE	40,7	11,1
DOLNOŚLĄSKIE	126,9	11,3
WOJ. LUBELSKIE	110,8	12,4
WOJ. LUBUSKIE	53,7	14,1
WOJ. PODKARPACKIE	126,2	14,1
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE	120,8	14,5
WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE	92,6	14,8
WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE	83,3	14,8
WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	96,4	18,1

Zródło: Dane GUS stan na koniec grudnia 2008 r.

Na podstawie powyższej tabeli wynika, że sytuacja na rynku podkarpackim pod względem liczby bezrobotnych mieści się w przeciętnej dla kraju. Sytuację na rynku pracy pod względem województw obrazuje stopa bezrobocia wyrażona w procentach, jako relację osób pozostających bez pracy do aktywnych zawodowo.

Wykres 4. Stopa bezrobocia w poszczególnych województwach.

Źródło: Dane GUS stan na koniec stycznia 2009 r.

Z wykresu widać, że sytuacja na rynku pracy na Podkarpaciu nie jest najlepsza. Region zajmuje 12 pozycję w kraju przy stopie bezrobocia równej 14,1%. Oznacza to, iż prawie co 7 człowiek aktywny zawodowo na Podkarpaciu jest bezrobotny. Najgorsza sytuacja jest w województwie Warmińsko-mazurskim gdzie bez pracy pozostaje prawie co 4 aktywny zawodowo. Najlepsza sytuacja panuje w województwie Wielkopolskim, Śląskim, Mazowieckim i Małopolskim.

Według stanu na koniec grudnia 2008 r. na terenie województwa podkarpackiego zarejestrowanych było 115 567 bezrobotnych, w tym 64 122 kobiety (55,5%). W porównaniu z miesiącem poprzednim liczba bezrobotnych zwiększyła się o 4 547 osób.

Tabela 8. Liczba bezrobotnych wg powiatów w woj. podkarpackim.

Liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia		
Stan w końcu grudnia 2008r.		
Powiaty	Bezrobotni zarejestrowani w tysiącach	Stopa bezrobocia w %
m. Krosno	2,0	5,8
m. Rzeszów	6,4	6,4
Stalowowolski	5,3	11,1
Dębicki	6,4	11,5
Mielecki	7,4	11,9
Sanocki	4,5	12,2
Rzeszowski	7,3	12,2
m. Tarnobrzeg	2,8	13,8
Tarnobrzeski	3,2	14,6

Łańcucki	4,9	14,9
Przeworski	5,2	15,2
Krośnieński	5,5	15,7
Ropczycko-Sędziszowski	4,9	15,8
Leżajski	4,4	15,8
Kolbuszowski	3,7	16,1
Jarosławski	8,4	16,3
Jasielski	8,5	17,0
m. Przemysł	5,0	17,2
Przemyski	4,8	18,8
Lubaczowski	4,6	19,1
Niżański	4,7	20,4
Strzyżowski	5,5	21,0
Bieszczadzki	1,8	22,2
Leski	2,4	23,3
Brzozowski	6,6	24,8

Źródło: Dane GUS stan na koniec stycznia 2009 r.

Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: brzozowskim (24,8%), leskim (23,3 %), bieszczadzkim (22,2%), strzyżowski (21,0) i niżańskim (20,4%).

Natomiast najniższą w: m. Krośnie (5,8%) oraz Rzeszowie (6,4%). Powiat rzeszowski zajmuje 7 miejsce jeśli chodzi o stopę bezrobocia (12,2%).

Tabela 10. Stan bezrobocia w rejonie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie stan na koniec: styczeń 2008 r.

	Bezrobotni ogółem		Z prawem do zasiłku	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
m. Rzeszów	7540	4163	823	420
m. Błażowa	119	55	18	5
gm. Błażowa	454	250	64	23
m. Dynów	503	267	38	12
gm. Dynów	472	263	39	10
m. Głogów Młp.	290	162	47	27
gm. Głogów Młp.	749	412	107	47
m. Tyczyn	205	121	20	12
gm. Tyczyn	655	376	81	44
m. Sokołów Młp.	283	164	29	11
gm. Sokołów Młp.	779	435	111	63
gm. Boguchwała	1067	617	133	70
gm. Chmielnik	380	225	42	18
gm. Hyżne	404	220	61	25
gm. Krasne	511	261	59	30
gm. Lubenia	421	212	54	19
gm. Świlcza	859	491	128	62
gm. Trzebownisko	1019	588	134	62
gm. Kamień	415	216	39	6

Źródło: Dane Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie stan na koniec grudnia 2008 r.

Analizując rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych ważną rolę odgrywa analiza podstawowych wielkości ekonomicznych związanych z bezrobociem. Szkoła

w okresie ciągłych zmian dostosowuje swoją ofertę kształcenia zawodowego. Przygotowuje młodzież do wkroczenia na regionalny i lokalny rynek pracy oraz stara się zachęcić młodzież do zakładania własnych firm i wcielania w życie swoich pomysłów.

Zespół Szkół działa na terenie gminy Sokołów Młp. Gmina Sokołów Młp. należy do gmin o profilu rolniczym. Pozarolniczy potencjał gospodarczy to przede wszystkim małe i średnie podmioty, zatrudniające najczęściej po kilka osób. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w gminie Sokołów Młp. – 356 firm: (Źródło: UGiM w Sokołowie Młp.):

- przemysł - 78,
- działalność produkcyjna- 77,
- budownictwo – 34,
- handel i naprawa – 188,
- transport i łączność - 33,
- obsługa nieruchomości i firm - 23,

Na terenie gminy Sokołów Młp. działają następujące instytucje:

- Urząd Miasta i Gminy Sokołów Młp.
- Gminne Centrum Informacji Sokołów Młp.
- Poczta Polska Sokołów Młp.
- Bank Spółdzielczy w Sokołowie Młp.
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Komisariat Policji w Sokołowie Młp.

Problem bezrobocia nie ominął również gminy i miasta Sokołów Młp. Zasoby siły roboczej w gminie są bardzo duże. Niestety ich wykorzystanie nie jest zadowalające. W przeważającej części bezrobotnymi są osoby młode w przedziale wiekowym od 18 do 34 lat. Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34 lat. W styczniu 2008 roku na terenie miasta i gminy Sokołów Młp. liczba bezrobotnych wyniosła 1 062 osób.

Tabela 11. Stopa bezrobocia na terenie gminy i miasta Sokołów Młp.

	Ogółem w %	Miasto Sokołów Młp.	Gmina w %
Stopa bezrobocia w %	17,3	24,3	15,2
Wskaźnik zatrudnienia w %	47,3	40,6	49,5

Źródło: UGiM w Sokołowie Młp.

Ogólna stopa bezrobocia – uśredniona dla miasta i wsi wyniosła 17,3%. W rozbiciu zasadniczo gorsze wyniki miało miasto, gdzie stopa bezrobocia osiągnęła poziom 24,3%. Na wsi wskaźnik ten wyniósł 15,2%. Takie zróżnicowanie może być wynikiem bezrobocia ukrytego jakie występuje na terenach wiejskich.

Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe. Istniejąca sytuacja jest spowodowana brakiem polityki państwa, sprzyjającej tworzeniu przez inwestorów nowych miejsc pracy. Instytucją zajmującą się problemami bezrobocia na terenie miasta i gminy Sokołów Młp. jest Powiatowy Urząd Pacy w Rzeszowie. Zakres usług świadczonych przez PUP przedstawia się następująco: rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy, udzielanie uprawnień do zasiłków oraz ich wypłata, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy - udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu pracy oraz pracownikom w doborze odpowiednich pracowników, inicjowanie wśród pracodawców aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu finansowanych z Funduszu Pracy tj. prac interwencyjnych, robót publicznych, zatrudniania absolwentów.

W Sokołowie Młp. funkcjonuje punkt konsultacyjny, gdzie bezrobotni (np. absolwenci) z terenu gminy potwierdzają swoją gotowość do podjęcia pracy, mogą uzyskać informacje o ofertach pacy bez konieczności wyjazdu do Rzeszowa. Za pośrednictwem pracowników z tego punktu bezrobotni mogą uzyskać z Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie zaświadczenie o czasookresie zarejestrowania i pobierania zasiłku, a także uzyskać wpis do legitymacji ubezpieczeniowej.

Pomimo tych działań sytuacja na rynku pracy w mieście jest ciężka, a szczególnie w gminie. Działania Powiatowego Urzędu Pracy nie doprowadziły jak na razie do przełomu w dziedzinie bezrobocia. Z roku na rok pogarsza się sytuacja na rynku pracy. Brak jest ofert pracy dla bezrobotnych. Na terenie gminy jest coraz to większa liczba absolwentów, których ten problem dotyka. Na zatrudnienie znikome szansę mają też tutejsze osoby niepełnosprawne.

Na terenie gminy Sokołów Młp. zlokalizowanych jest wiele podmiotów gospodarczych, które zatrudniają większą liczbę pracowników, zmniejszając tym samym odsetek bezrobocia na terenie gminy.

Zespół Szkół w Sokołowie Młp. kształtując swoją ofertę bierze pod uwagę analizę regionalnego i lokalnego rynku pracy. W Zespole Szkół tworzone są nowe kierunki kształcenia, które dostosowane są do regionalnych, lokalnych potrzeb rynku pracy. Szkoła w znacznej mierze kładzie nacisk na szkolnictwo zawodowe chcąc w ten sposób sprostać wymaganiom rynku pracy i kształcić młodzież w kierunkach po których znajdzie pracę lub będą kontynuować kształcenie na wyższych uczelniach właściwych dla każdego zwozu. Młodzież kształcąca się w szkołach zawodowych jest ukierunkowywana na rangę egzaminu zawodowego, który jest dla młodzieży bardzo ważny. Egzamin zawodowy zwiększy szansę młodzieży na znalezienie pracy od razu po ukończeniu szkoły.

Młodzież kształcąca się na kierunkach zawodowych ma możliwość odbycia praktyk zawodowych w zakładach pracy i instytucjach. Uczniowie odbywają praktyki w lokalnych zakładach pracy, instytucjach wspierając w ten sposób lokalnych przedsiębiorców. Współpraca młodzieży i szkoły z lokalnymi przedsiębiorcami daje wymierne korzyści dla obu stron: młodzież poprzez praktyki ma możliwość przełożenia wiedzy teoretycznej na umiejętności praktyczne. W ten sposób staje się świadoma znaczenia pracy w przyszłości, natomiast dla przedsiębiorców młodzież może być potencjalnym pracownikiem. Pracodawcy przyjmując młodzież na praktyki w pewnym stopniu mogą już w trakcie jej trwania dokonać selekcji i rekrutacji przyszłych pracowników, a po ukończeniu przez młodzież szkoły mogą przyjąć do pracy.

Tabela 12. Przedsiębiorstwa/instytucje w których młodzież odbywała praktyki w roku szkolnym 2007/2008.

Kierunki kształcenia młodzieży	Nazwa przedsiębiorstwa/instytucji w których młodzież odbywa praktyki zawodowe	Liczba uczniów odbywających praktyki zawodowe
Technikum Kucharz	Restauracja Słoneczko Kamień	26
Technikum Handlowe	Firma Produkcyjno-Usługowa-Handlowa MAR-POL Rudna Mała	1
	Firma Handlowo-Usługowo-Produkcyjna ZEL Trzebuska	1
	Firma Handlowa KOT-BUT Trzebowniko	1
	Sklep przemysłowy części do ciągników i maszyn rolnych Sokołów Młp.	1
	Spółka Handlowo-Usługowo-Produkcyjna SOKÓŁ Sokołów Młp.	1
	Gminna Spółdzielnia SCH Sokołów Młp.	3
	Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego ORZECH Kolbuszowa	3
	ABC Górno	3
	Delikatesy Centrum Jeżowe	2
	Sklep Spożywczo-Przemysłowy Trzeboś	1

Technikum Elektroniczne	OPTEAM S.A. Rzeszów	3
	GELD Centrum Usług Informatyczno-Finansowych Sokołów Młp.	4
	Zakład Techniki Biurowej BIUROX Rzeszów	4
	Apollo sp.zo.o.	3
	Spółdzielnia Telekomunikacyjna WIST w Łące	2
	PHU LOBOS sp.zo.o. Rzeszów	1
	Spedtrum.com Rzeszów	2
	ZETO sp.zo.o. Rzeszów	3
	Firma Reklamowo-Poligraficzna ARES Sokołów Młp.	1
	PHU Mol-Net Sokołów Młp.	1
	Sklep Przemysłowy RTV Sokołów Młp.	3
	JANBOX sp.zo.o. Sokołów Młp.	2
	PHU ELEKTROTEL Komputery i Salon RTV Rzeszów	1
	ARCUS-SOFT Grodzisko Dolne	1
	Przedsiębiorstwo Informatyki ETOB-RES sp.zo.o. Rzeszów	1
	ELEKTROMONTAŻ Rzeszów	1
	PHU ELEKTRO-TEL Rzeszów	2
	PSILON Rzeszów	1
DPD Polska sp.zo.o. Warszawa	1	
Zasadnicza Szkoła Zawodowa zawód: rzeźnik-wędliniarz	Zakład Mięсны SMAK Górno	25
ZSZ zawód: kucharz	Zespół Szkół im. Jana Pawła II Sokołów Młp.	7
	Dom Pomocy Społecznej Górno	4
	PPHiU RALPOL Jeżowe	8
	FHU MARGOS Kamień	11
	Zespół Szkół im. Prymasa 1000-lecia kard. S. Wyszyńskiego Wólka Niedźwiedzkiej	4
	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Sanatorium im. Jana Pawła II Górno	4
	Cech Rzemiosła Wielobranżowego	1
	Zakład Mięсны SMAK Górno	6
ZSZ zawód: stolarz	STOLBUD Pruszyński sp.zo.o. Biała Nizna	12
	Fabryka Okien i Drzwi Kozak International Korczowiska	2
	Fabryka Okien „OKNO-RES” Sokołów Młp.	15
	FPH Wilk Łowisko	2
ZSZ zawód: operator obrabiarek skrawających	Zakład Produkcyjno-Usługowy STALNO Stalowa Wola	1
	Przedsiębiorstwo Produkcyjno –Usługowe– Handlowe ZGODA N&C sp.zo.o Sokołów Młp.	7

Zródło: Zespół Szkół w Sokołowie Młp.

Współpraca szkoły z przedsiębiorcami lokalnego rynku pracy jest bardzo owocna. Szkoła uwzględnia zapotrzebowanie przedsiębiorców na nowych praktykantów (w przyszłości pracowników). Dzięki współpracy z przedsiębiorcami młodzież po ukończeniu szkoły bardzo chętnie przyjmowana jest na staże lub do pracy. Zakład Mięсны SMAK w Górnice po praktyce w roku szkolnym 2007/2008 r. przyjął 10 uczniów do pracy.

Polityka szkoły odnośnie kreowania oferty edukacyjnej jest w dużej mierze determinowana informacją o zawodach deficytowych i nadwyżkowych.

III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy

Szkoła zwraca uwagę na wprowadzenie Kompetencji Kluczowej, które przełożą się na adekwatność kształcenia zawodowego w szkole zawodowej do potrzeb rynku. Kompetencje powinny być realizowane poprzez organizację zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, kształtowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzenie innowacji do procesu kształcenia oraz współpracę z zakładami pracy, instytucjami.

Struktura kształcenia zawodowego młodzieży w szkole znajdującej się na terenie gminy Sokołów Młp. oraz powiatu rzeszowskiego może stać się jedną z przyczyn wpływającą na stopę bezrobocia. Konieczne jest aby szkoła poprzez swoje działania mogła pokierować młodzieżą przy wyborze dalszej ścieżki kariery.

Szkoła uwzględnia i w sposób szczególny zwraca uwagę na Kompetencje Kluczowe, które w szczególny sposób przekładają się na praktyczne działanie (postępowanie młodzieży) na regionalnym, lokalny rynku pracy. Zwrócenie uwagi przez szkołę na kształtowanie wśród młodzieży Kompetencji Kluczowych wpłynie na lepsze dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku. Zwiększy również szansę naszych absolwentów na rynku pracy, który zalewany jest absolwentami o tym samym zawodzie.

Szkoła wykazuje mobilność w reakcjach na zmiany zachodzące na rynku pracy, starając się zwrócić szczególną uwagę na wagę Kompetencji Kluczowych, które powinny być poszerzane w nauczanych zawodach w szkole (Technikum Handlowe, Technikum Ekonomiczne, Technikum Elektroniczne, Technikum Informatyczne, Technikum Kucharz, Zasadnicza Szkoła Zawodowa zawód: rzeźnik-wędliniarz, stolarz, kucharz, operator obrabiarek skrawających).

Kompetencje Kluczowe realizowane w zakresie poszczególnych specjalności zawodowych, zwiększą konkurencyjność młodzieży na rynku pracy. Każda z Kompetencji Kluczowych przełoży się na sukces młodzieży w przyszłej karierze zawodowej.

Działania prowadzone w ramach przedsiębiorczości przyczynią się do kształtowania postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży. Poszerzenia wiedzy o zagadnienia praktyczne przełoży się na rozwój planów co do dalszej ścieżki kariery zawodowej. Podjęte działania w tym obszarze rozszerzą młodzieży możliwości na współczesnym rynku pracy. Staną się bodźcem do tworzenia własnych małych i średnich przedsiębiorstw na rynku lokalnym

i regionalnym. Młodzież poszerzy swoje horyzonty dotyczące potrzeb kształtowania postaw o charakterze społecznym, ekonomicznym. Kompetencja szczególnie pozytywnie wpłynie na aspiracje młodzieży w Zasadniczej Szkole Zawodowej i większy ich szansę na współczesnym rynku pracy.

Poszerzenie wiedzy w ramach języków obcych zwiększy szansę młodzieży w poszukiwaniu pracy w firmach zagranicznych, które wchodzi na rynek regionalny i lokalny. Rozszerzy komunikatywność posługiwania się językiem specjalistycznym, typowym w pracy handlowca, ekonomisty, elektronika, informatyka, kucharz. Przyczyni się to do zwiększenia możliwości szukania pracy w tych branżach.

Kompetencje matematyczne dla młodzieży kształcącej się na kierunkach zawodowych odgrywają ważną rolę, ponieważ kształtują logiczne myślenie, operowanie umiejętnościami z zakresu matematyki. Ważny jest rozwój tej kompetencji pod kątem analizy, interpretacji miar, modeli ekonomicznych, tabel z uwzględnieniem analizy statystycznej w odniesieniu do praktyki.

Kompetencje informatyczne przełożą się na wysoki poziom obsługi komputera oraz wykorzystania go do pracy w zawodzie handlowca, ekonomisty, elektronika, informatyka, kucharza oraz dla młodzieży kształcącej się w zawodzie rzeźnik-wędliniarz, stolarz, operator obrabiarek sterujących. Zdobyte umiejętności w zakresie technologii informatycznej przełożą się na działania praktyczne wykowane podczas przyszłej pracy, a nawet na etapie szukania potencjalnych pracodawców. Przedsiębiorstwa na rynku pracy wybierają potencjalnych pracowników posiadających te umiejętności na wysokim poziomie.

III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

Badanie losów absolwentów szkół zawodowych jest jednym z kluczowych elementów podjęcia decyzji o kreowaniu oferty edukacyjnej szkoły zawodowej. Informacje uzyskane z powiatowych urzędów pracy o stanie bezrobocia absolwentów w danym zawodzie stanowią przesłankę dotyczącą jakości kształcenia w zawodzie, jak również potrzeby kontynuacji kształcenia z uwagi na stopień nasycenia rynku pracy.

W roku szkolnym 2007/2008 szkołę zawodową (Technikum, ZSZ) ukończyło 93 absolwentów.

Tabela 13. Liczba absolwentów, którzy ukończyli poszczególne kierunki zawodowe w roku szkolnym 2007/2008.

Kierunki kształcenia młodzieży	Liczba uczniów, którzy ukończyli dany kierunek
Technikum Kucharz	-
Technikum Handlowe	18
Technikum Elektroniczne	27
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	21
zawód: - rzeźnik-wędliniarz	19
- zawód: kucharz	8
- zawód: stolarz	

Źródło: Zespół Szkół w Sokołowie Młp.

Szkoła nie prowadzi żadnej ewidencji dalszych losów młodzieży, która ukończyła kierunki zawodowe. Informacje takie są nieosiągalne i niemożliwe do zgromadzenia przez szkołę, jeśli chodzi o to co dzieje się z młodzieżą po skończeniu kierunku zawodowego. Szkoła uzyskała niepełne dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie, że od 15.05.2008 r. do 25.02.2009 r. w urzędzie zarejestrowało się 10 absolwentów z Technikum (brak podziału na zawód) i 17 uczniów uczęszczających do Zasadniczej Szkoły Zawodowej (brak podziału na zawód). Taką ewidencją losów absolwentów (bardziej szczegółową) powinny się zająć odpowiednie instytucje - Powiatowy Urząd Pracy. Instytucja ta powinna do szkoły dostarczać listy absolwentów, którzy zarejestrowali się jako bezrobotni.

IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

IV.1 Prognozy demograficzne

W obecnym roku szkolnym prawie 55% uczniów stanowi młodzież z terenu gminy Sokołów Młp. Pozostała pochodzi z terenu 4 okolicznych gmin wiejskich. Dlatego dla prognoz możemy odwołać się do gminy Sokołów z terenów której także i w latach następnych będzie przychodziło prawdopodobnie najwięcej młodzieży.

Tabela 14. Liczba młodzieży z terenu gminy Sokołów Młp., która będzie w latach następnych szła do szkół ponadgimnazjalnych

Rok ukończenia gimnazjum	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów	249	239	242	216	267	227

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Jak z powyższych danych wynika w latach następnych nastąpi spadek młodzieży kończącej gimnazja. Będą pewne wahania pomiędzy poszczególnymi latami. Spadek ten w skali gminy nie będzie przekraczał 10 % , nie powinien więc mieć dużego wpływu na nabór. Jeżeli zaś weźmiemy pod uwagę dane dotyczące samego miasta Sokołowa Młp. To te różnice są większe i przedstawiają się następująco:

Tabela 15. Liczba młodzieży z terenu miasta Sokołów Młp., która będzie w latach następnych szła do szkół ponadgimnazjalnych.

Rok ukończenia gimnazjum	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba uczniów	82	97	69	71	72	56

Źródło: Dane Zespół Szkół w Sokołowie Młp. w roku szkolnym 2008/2009.

Jak z powyższej tabeli wynika, w przypadku samego miasta w przeciągu 6 lat nastąpi spadek młodzieży prawie o 1/3 co może budzić pewien niepokój.

IV.2 Współpraca szkoły z zakładami pracy

Działania szkoły w ramach tego zagadnienia:

- Spotkania młodzieży w szkole z przedstawicielami lokalnych firm. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele następujących firm i instytucji: Zakład Mięsny Smak Górno, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe Karina oraz Poczta Polska.
- Warsztaty grupowe z przygotowania do prowadzenia działalności gospodarczej i opracowania biznesplanu. Finalnym efektem było opracowanie przez młodzież w grupach biznesplanu wybranego przez siebie przedsiębiorstwa. Młodzież biorąca udział warsztatach uczestniczyła w konkursie na „Najlepszy biznesplan wybranej firmy” – warsztaty były organizowane w ramach projektu „Wspieranie małej przedsiębiorczości”.
- Młodzież brała udział w wycieczkach edukacyjnych (spotkaniach wyjazdowych) do firm i instytucji:
 - Dwa wyjazdy do Warszawy (wizyta w NBP i na Giełdzie Papierów Wartościowych, Sejm RP, Muzeum Mennicy Narodowej, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie).
 - Wyjazd do Krakowa (Huta im. Tadeusza Sendzimira – Gmach Kombinatoru Metalurgicznego Huty im. Sędzimira).
 - Dwa wyjazdy do Leżajska (wizyta w następujących firmach Zakłady Piwowarskie S. A., Fabryka Maszyn, Zakład Silikatowy).
 - Dwa wyjazdy do Rzeszowa (spotkanie z przedstawicielami firmy Alima-Gerber S.A., Zelmer S.A., zwiedzanie budynku Sądu Okręgowego, wizyta w oddziale Citibanku Handlowego).
 - Dwie wycieczki edukacyjne do Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego KARINA w Sokołowie Młp.
 - Wycieczka na Dni Otwarte NBP Oddział w Rzeszowie.
- Udział w Dniu Przedsiębiorczości. W ramach Dnia Przedsiębiorczości wizyty młodzieży w następujących firmach, instytucjach lokalnych:
 - CONNECT Spółdzielnia Pracy Zakład Przetwórstwa Tworzyw – Sokołów Młp.,
 - Poczta Polska – Sokołów Młp.,
 - Zakład Fryzjersko-Kosmetyczny ELWA – Sokołów Młp.,

- Zakład Produkcyjno-Handlowy LIMET – Sokołów Młp.,
- Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego ORZECH Sp. zo.o. – Sokołów Młp.,
- Pośrednictwo Ubezpieczeniowe Pietruszka Zbigniew – Sokołów Młp.,
- PPHU SZWAT – Sokołów Młp.,
- Bank Spółdzielczy w Sokołowie Młp.
- Biuro Rachunkowe CERTUS – Sokołów Młp.,
- Biuro Rachunkowe MERKUS – Sokołów Młp.,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe „Albatros” – Trzebuska
- Sklep odzieżowy – Rzeszów
- Firma Handlowa Akcja – Monika Piróg – Kamień
- Cukiernia „U Magdy” – Jeżowe
- Zakład Fryzjerski Monika Koper – Kamień
- Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej „Sanatorium” im. Jana Pawła II – Górnio
- Urząd Gminy i Miasta w Sokołowie Młp.
- Organizacja Dnia Handlowca.
- Warsztaty Debata o Unii Europejskiej z uwzględnieniem rynku pracy i handlu międzynarodowego w UE.
- Udział w Światowym Tygodniu Przedsiębiorczości. Działania były realizowane w ramach modułu „Biznes przy tablicy”.
- Udział młodzieży w Światowym Dniu Oszczędzania.
- Uczęszczanie młodzieży na praktyki zawodowe (Technikum Elektronicznym, Technikum Handlowe, Technikum Kucharz, Zasadnicza Szkoła Zawodowa).
- Nawiązanie współpracy z następującymi instytucjami: Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Rzeszowie, Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Klub Impuls działający przy NBP w Warszawie, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Federację Konsumentów Oddział w Rzeszowie, Polskie Wydawnictwo Naukowe, Fundacja Edukacji Rynku Kapitałowego, Regionalne Centrum Informacji Europejskiej w Rzeszowie, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polski Komitet Normalizacyjny, Mennica Narodowa. Współpraca opiera się na sponsorowaniu nagród dla młodzieży biorącej udział w konkursach, działaniach o zasięgu szkolnym.

IV.3 Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy

Działania szkoły w ramach tego zagadnienia:

- Organizowanie dla młodzieży klas maturalnych (klasy III LO i IV Technikum Elektroniczne, Technikum Handlowe oraz dla klas ZSZ) spotkań z doradcą zawodowym (Ochotniczy Hufiec Pracy w Rzeszowie).
- Organizowanie spotkań z przedstawicielami uczelni wyższych: Politechnika Rzeszowska, Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie
- Udział młodzieży w wyjazdach na targi o tematyce związanej z rynkiem pracy: Rzeszowski Salon Maturzystów, II Międzynarodowe Targi Pracy Rzeszów, Zasoby ludzkie 2007 r., IV Podkarpackie Targi Edukacyjne .
- Udział w szkoleniach obejmujących tematykę związaną z rynkiem pracy, rozwijających przedsiębiorczości. Młodzież brała udział w następujących szkoleniach:
 - Szkolenie „Przedsiębiorczość Młodzieży” organizator Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Podczas szkolenia omawiane były następujące zagadnienia: zasady konstruowania dokumentów aplikacyjnych tj. CV i list motywacyjny, rozmowa kwalifikacyjna, zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, możliwość pozyskania środków na założenie firmy, polski i europejski rynek pracy, zasady uznawania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych w UE, komunikacja werbalna i niewerbalna.
 - Szkolenie „Zostań inwestorem” w oddziale NBP w Rzeszowie (organizator Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości).
 - Warsztaty „Przekuć edukację w życiowy sukces” organizator WSIZ w Rzeszowie.
 - Cykl szkoleń organizowanych przez Biuro Usług Finansowych Abakus – przedstawiciele Podkarpackiego Klubu Biznesu w Rzeszowie. Cykl szkoleń obejmował procedury założenia działalności gospodarczej, prawne i podatkowe aspekty samozatrudnienia, zagadnienia dotyczące uzyskania dotacji z Funduszy UE i innych źródeł finansowania wspierających rozwój przedsiębiorstw oraz gdzie szukać pracy (źródła).

- Cykl spotkań z przedstawicielami Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w ramach projektu „Ciekawa lekcja”. Tematyka spotkań: „Autoprezentacja jako sztuka prezentacji”, „Pułapki w hipermarketach”, „Przedsiębiorczość w UE”, „Rozmowa kwalifikacyjna, CV i List Motywacyjny”.

V. WNIOSKI I REKOMENDACJE

- Utworzyć w szkole Szkolny Ośrodek Kariery.
- Zatrudnić w szkole doradcę zawodowego.
- Zwrócić uwagę na to, aby na lekcje z przedmiotów zawodowych zapraszać przedstawicieli przedsiębiorstw/instytucji, aby młodzież miała kontakt z nimi na lekcji, a nie tylko na praktykach.
- Organizować praktyki zawodowe zagraniczne.
- Nawiązać szeroką współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Rzeszowie. Instytucja ta powinna szkołę systematycznie zawiadamiać o stanie absolwentów zarejestrowanych jako osoby bezrobotne z podziałem na zawody oraz o zawodach poszukiwanych na rynku pracy, w których szkoła mogłaby kształcić młodzież.

